

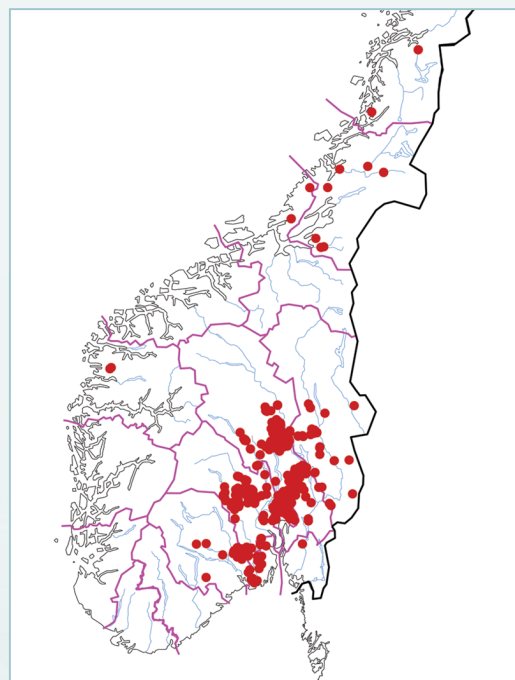
Huldrestry *Usnea longissima*

Rødlistet art

Huldrestry er en karakteristisk skjeggglav med opp til flere meter lange hovedgreiner som minner mye om juletregritter. Fargen er overveiende bleikt gulgrønn. Arten er sjelden og opptrer i fuktig, grandominert skog i åstrakter på Østlandet og noen få steder på Vestlandet, Trøndelag og Nordland. Den vokser primært på gran, mere sjelden på løvtrær og furu.

Status

Kategori sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for arter (2010).

Kjent og historisk utbredelse for huldrestry i Norge. Mange av forekomstene er gått ut, men på grunn av mangel på reinventering er dette ikke synliggjort på kartet.

Kjennetegn

Huldrestry kjennes lett på sine lange, juletregritter-lignende hovedgreiner med få eller ingen sidegreiner. Greinene kan i ekstreme tilfeller bli flere meter lange. Greinene er tett besatt med vinkelrette fibriller som av og til kan være gaffelgreina og produsere vorteaktige utvekster med isidier eller grove soredier. I motsetning til hos andre hengende strylaver forsvinner barklaget helt eller delvis i en tidlig fase hos huldrestry slik at den tynne, kompakte margen blir synlig. Dette er en viktig skillekarakter mot f.eks. hengestry som av og til kan ligne.

Utbredelse

Huldrestry er knyttet til det boreale barskogsbeltet på den nordlige halvkule hvor den har en ufullstendig sirkumboreal utbredelse. Den finnes både i Asia, Nord-Amerika og Europa. Arten har tyngdepunktet i kystnære og ellers fuktige skogområder i barskogsbeltet. I Europa er huldrestry kjent fra Fennoskandia, inklusive russisk Karelen, men er antatt utryddet fra Finland. Den forekommer også meget sjelden i Alpene og Spania. Hovedområdet for artens utbredelse i Skandinavia strekker seg fra Telemark og Vestfold i sør, nordøstover gjennom midtre deler av Sverige til traktene omkring Härnösand nord for Sundsvall ved Østersjøen. De sørligste forekomstene i boreonemoral sone i begge land er antatt utryddet. De største og mest vitale forekomstene av huldrestry i Norge finner vi i åstrakter på Østlandet hvor det periodevis dannes mye tåke. Videre er det to nærliggende, isolerte forekomster på Vestlandet, i Flora kommune, samt noen få spredte forekomster i Trøndelag og Nordland nord til Korgen i Hemnes. Ettersom huldrestry er en oseanisk lavart i Nord-Amerika blir det spekulert i om dagens

utbredelse i Norge med få og spredte forekomster langs kysten er et resultat av sterk menneskelig påvirkning over lang tid.

Biologi

Som andre strylaver er huldrestry en lyskrevende art, men den krever samtidig høy luftfuktighet. Det optimale habitatet ser ut til å være relativt glisne granskoger i nord- og østvendte lisider, myrkanter og bekkedaler hvor skogen ofte har en mer åpen struktur på grunn av forsumpning. På Vestlandet forekommer den i glissen blandingsskog med furu og løvtrær, blant annet eik. Tidligere vokste den også på bøk i Vestfold. Huldrestry har i Skandinavia kun vegetativ reproduksjon hovedsakelig ved fragmentering, mer sjelden ved hjelp av soredier. Degenerering av barklaget kan betraktes som en tilpasning som øker sannsynligheten for at deler av hovedgreinene slites av i vind. Fruktlegermer (apothecier) er ikke observert i skandinavisk materiale av arten. Arter som baserer reproduksjonen sin på

Habitat for huldrestry. Eldre, glissen granskog i Nordmarka ved Oslo.

fragmentering er generelt antatt å ha dårlig spredningsevne. Under gunstige forhold kan huldrestry vokse svært raskt, opp til flere desimeter pr år.

Bestandsstatus

Populasjonen av huldrestry i Norge har lenge vært inne i en nedadgående trend. Selv i områder hvor huldrestry i dag har sine rikeste forekomster går arten stadig tilbake. De aller fleste av lokalitetene som er kjent fra før 1980 er i dag borte, i de fleste tilfeller som følge av hogst. Fra Nordmarka ved Oslo finnes gode data fra 1950-tallet fram til i dag som tyder på at nedgangen foregår også i områder som ikke har vært berørt av hogst i de siste 10-årene. Forekomstene på bøk i Vestfold har for lengst forsvunnet. Forekomsten i Flora er noenlunde stabil. I Trøndelag er det bare forekomstene i Osen, Namdalseid og

Namsos som er intakt og bare ved Namsos er populasjonen noenlunde rik. For forekomstene i Nordland er situasjonen uklar, men begge er innenfor etablerte skogreservat.

Referanser

- Ahlner, S. 1948. Utbredningstyper bland nordiska barrträdslavar. Acta Phytogeographica Suecica 22: 1-257.
- Brodo, I. M., Sharnoff, S. D. og Sharnoff, S. 2001. Lichens of North America. Yale University Press, New Haven and London. 795 s.
- Gauslaa, Y., Anonby, J., Gaarder, G. & Tønsberg, T. 1992. Huldrestry, *Usnea longissima*, en sjelden urskogslav på Vestlandet. Blyttia 50: 105-114.
- Halonen, P. 1997. The lichen genus *Usnea* in eastern Fennoscandia. II. *Usnea longissima*. Graphis Scripta 8: 51-56.
- Halonen, P., Clerc, P., Goward, T., Brodo, I. M. og Wulff, K. 1998. Synopsis of the genus *Usnea* (lichenized Ascomycetes) in British Columbia, Canada. Bryologist 101: 36-60.
- Keon, D. & Muir, P. 2002. Growth of *Usnea longissima* across a variety of habitats in the Oregon coast range. Bryologist 105: 233-242.
- Ottosson, I. 1968. *Usnea longissima* Ach. found in north-western Spain. Svensk Bot. Tidskr. 62: 515-520.
- Rolstad, E. og Rolstad, J. 1996. Utbredelse av huldrestry, *Usnea longissima*, i Nordmarka, Oslo. Blyttia 54: 145-150.
- Rolstad, J. og Rolstad, E. 2008. Huldrestry *Usnea longissima* i Nordmarka, Oslo - markert nedgang selv i områder uten hogst. Blyttia 66: 208-214.
- Rolstad, J. & Rolstad, E. 2008. Intercalary growth causes geometric length expansion in Methuselah's beard lichen (*Usnea longissima*). Botany 86: 1224-1232.
- Tõrra, T. og Randlane, T. 2007. The lichen genus *Usnea* (lichenized Ascomycetes, Parmeliaceae) in Estonia with a key to the species in the Baltic countries. Lichenologist 39: 415-438.

Lenker

<http://www.nhm.uio.no/lav/web/index.html>